

**Sør-Aurdal
kommune**

TRYGT OG GODT SKOLEMILJØ

Plan for et trygt og godt skolemiljø i Sør-Aurdal kommune

Innhold

1. Innledning	s. 2
2. Formål	s. 2
3. Opplæringslova § 9A	s. 3
4. Definisjoner	s. 5
5. Fremme et trygt og godt miljø	s. 6
6. Forebygge at elever blir utsatt for krenkende ord og handlinger	s. 6
7. Håndtere mobbing og andre krenkelser	s. 9
7.1 Aktivitetsplikt	s. 9
7.2 Avdekke	s. 9
7.3 Stoppe og håndtere	s. 11
8. Klagerett	s. 13
9. Arbeid i foreldrenes samarbeidsutvalg (FAU)/samarbeidsutvalg (SU)	s. 13

Vedlegg:

Vedlegg 1: Avtaleskjema

Vedlegg 2: Forventninger til skole/elev/foresatt

Vedlegg 3-4: Samtaleskjema

Vedlegg 5: Sjekkliste

Vedlegg 6: Melding mottatt bekymring

Vedlegg 7: Sosiogram

Vedlegg 8-13: Observasjon

Vedlegg 14: Konfronterende samtale

Vedlegg 15: Tiltaksplan

1. INNLEDNING

Alle elever har rett til et godt skolemiljø. Elevene i Sør-Aurdal kommune skal ikke bli utsatt for krenkende ord eller handlinger som fysisk og/eller verbal mobbing, vold, rasisme eller utestenging på skolen eller skoleveien. Eksempler på vold kan være slag, spark, biting og kloring.

Alle som jobber på den enkelte skole, skal følge med på at elevene har det bra på skolen. Det er elevens egen opplevelse av hvordan man har det på skolen, som er avgjørende. Dersom en elev opplever at ord eller handlinger føles krenkende, skal eleven alltid tas på alvor, og voksne på skolen skal undersøke hva som har skjedd.

Dersom en elev opplever krenkelser på skoleveien er det viktig at skolen får beskjed om dette. Foreldre må kontakte skolen dersom de mistenker at egne eller andres barn blir utsatt for krenkelser på skoleveien.

2. FORMÅL

- Sør-Aurdal kommune forplikter seg til å arbeide for at barn og unge ikke skal bli utsatte for krenkende ord og handlinger som mobbing (inkludert utestenging), vold, diskriminering eller rasisme på skolen og skoleveien.
- I dette arbeidet er det tre viktige forutsetninger:
 - Skolen gjør et godt og systematisk arbeid for å fremme et godt skolemiljø.
 - Alle voksne på skolen har plikt til å følge med, undersøke, gripe inn, varsle og sette inn tiltak når de får mistanke om eller kjennskap til krenkelser.
 - Skole og hjem skal ha god kommunikasjon.

Alle elever og foreldre ved skolene i Sør-Aurdal skal møte voksne som har vilje, kompetanse og mot til å gjøre sitt ytterste for å skape et trygt skolemiljø. Elever og foreldre skal oppleve å bli tatt på alvor når de har en bekymring. En god og tillitsfull dialog mellom hjem og skole er et gjensidig ansvar, men skolen har det overordnede ansvaret for å ta initiativet og legge til rette for samarbeid. Skolen skal videre sørge for at det er etablert en god og tillitsfull relasjon mellom lærer og elev, slik at eleven føler seg trygg i kommunikasjonen med voksne på skolen. Lærer skal tilpasse språk og utsagn i forhold til eleven og elevens toleranse.

Skolen skal gjøre sitt ytterste for å hindre krenkelser i skolen. Sør-Aurdal kommune har utarbeidet en handlingsplan mot mobbing, diskriminering, vold, rasisme og utestenging i skoletiden og på skoleveien.

3. OPPLÆRINGSLOVA § 9A Elevenes skolemiljø

Kapittel 9A. Elevenes skolemiljø

- **§ 9 A-2. Retten til et trygt og godt skolemiljø**

Alle elever har rett til et trygt og godt skolemiljø som fremmer helse, trivsel og læring.

- **§ 9 A-3. Nulltoleranse og systematisk arbeid**

Skolen skal ha nulltoleranse mot krenking som mobbing, vold, diskriminering og trakassering.

- **§ 9 A-4. Aktivitetsplikt for å sikre at elever har et trygt og godt psykososialt skolemiljø**

- Alle som arbeider ved skolen, skal følge med på om elevene har et trygt og godt skolemiljø og gripe inn mot krenking som mobbing, vold, diskriminering og trakassering dersom det er mulig.

- Alle som arbeider på skolen, skal varsle rektor dersom de får mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Rektor skal varsle skoleeier (Sør-Aurdal kommune) i alvorlige tilfeller.

- Ved mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø, skal skolen snarest undersøke saken.

- Når en elev sier at skolemiljøet ikke er trygt og godt, skal skolen så langt det finnes egnede tiltak, sørge for at eleven får et trygt og godt skolemiljø. Det samme gjelder når en undersøkelse viser at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø.

- Skolen skal sørge for at involverte elever blir hørt. Hva som er best for elevene, skal være grunnleggende i skolen sitt arbeid.

- Skolen skal lage en skriftlig plan når det skal iverksettes tiltak i en sak. I planen skal det stå

a) hvilke problemer tiltakene skal løse

b) hvilke tiltak skolen har planlagt

c) når tiltakene skal gjennomføres

d) hvem som er ansvarlig for gjennomføringen av tiltakene

e) når tiltakene skal evalueres

- Skolen skal dokumentere hva som blir gjort for å oppfylle aktivitetsplikten etter første til femte ledd.

- Skolene skal arbeide kontinuerlig og systematisk for å fremme helse, miljø og trygghet blant elevene, slik at kravene i eller i henhold til kapitlet, blir oppfylte. Rektor har ansvaret for at dette blir gjort.

• **§ 9 A-5. Skjerpa aktivitetsplikt dersom en som arbeider på skolen, krenker en elev**

- Dersom en som arbeider på skolen får mistanke om eller kjennskap til at en annen som arbeider på skolen, utsetter en elev for krenking som mobbing, vold, diskriminering og trakassering, skal vedkommende straks varsle rektor. Rektor skal varsle skoleeier.

- Dersom det er en i ledelsen ved skolen som står bak krenkelsen, skal skoleeier varsles direkte av den som fikk mistanke om eller kjennskap til krenkelsen.

Undersøkelser og tiltak etter § 9 A-4 tredje og fjerde ledd skal iverksettes straks.

• **§ 9 A-6. Fylkesmannen sin håndheving av aktivitetsplikten i enkeltsaker**

- Dersom en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø, kan eleven eller foreldrene melde saken til Fylkesmannen etter at saken er tatt opp med rektor.

- Fylkesmannen skal avgjøre om aktivitetsplikten etter §§ 9 A-4 og 9 A-5 er oppfylt. Dersom saken ikke er tatt opp med rektor, eller om det er under en uke siden den ble tatt opp, skal Fylkesmannen avvise saken med mindre særlige grunner gjør dette urimelig. Det samme gjelder dersom saken ikke gjelder skolemiljøet ved skolen der eleven går.

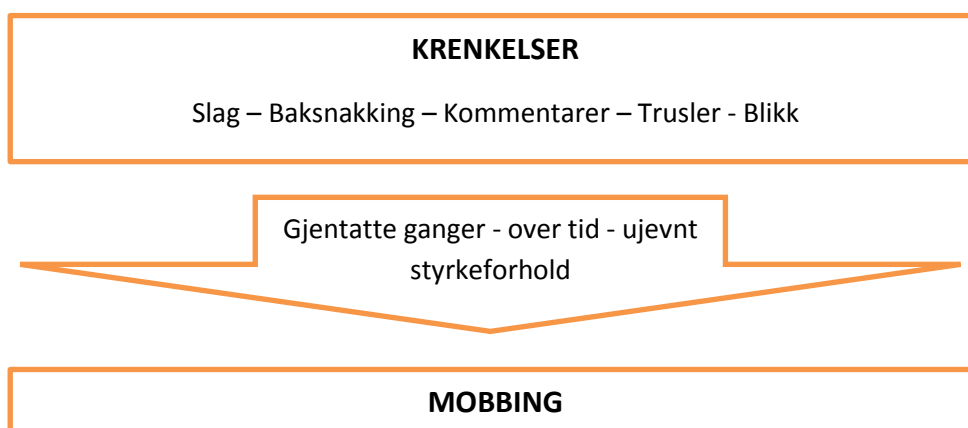
- Skolen og skoleeier skal uten hinder av lovfestet taushetsplikt legge frem alle opplysninger som Fylkesmannen mener må til for å forstå saken. Fylkesmannen skal sørge for at involverte elever blir hørt. Hva som er best for elevene, skal være et grunnleggende hensyn i Fylkesmannens saksbehandling.

- Kommer Fylkesmannen frem til at skolen ikke har oppfylt aktivitetsplikten etter §§ 9 A-4 og 9 A-5, kan Fylkesmannen vedta hva skolen skal gjøre for å sørge for at elevene får et trygt og godt skolemiljø. Det skal settes en frist for gjennomføringen av vedtaket, og Fylkesmannen skal følge opp saken. Fylkesmannen kan vedta reaksjoner etter skolen sitt ordensreglement, jf. § 9 A-10, eller at en elev skal bytte skole, jf. § 8-1 fjerde ledd.

- Avgjørelsen til Fylkesmannen er et enkeltvedtak og kan påklages etter reglene i forvaltningsloven. Skoleeier har ikke klagerett.

4. DEFINISJONER

- Krenkelser: ord eller handlinger som barn eller unge opplever som krenkende for hans eller hennes verdighet og integritet, eller som gjør at de føler seg ekskludert fra et fellesskap. Ord som gjør at en elev blir lei seg eller ikke har det bra. Krenkelser kan ha ulike former. Det kan være alt fra enkeltstående ytringer eller handlinger til gjentatte episoder. Det omfatter blant annet mobbing, vold, rasisme, trakassering og diskriminering. Det kan også være erting, plaging, negative kommentarer, knuffing, baksnakking, ryktespredning, utfrysing eller andre handlinger som gjør at barn og unge opplever utrygghet, ubehag eller ikke føler seg inkludert i fellesskapet.
- Mobbing: krenkelser blir mobbing når atferden er gjentatt negativ eller «ondsinnert» og den kommer fra en eller flere rettet mot en elev som har vanskelig for å forsvare seg. Det kan dreie seg om utestenging, ignorering, blikk, spredning av løgner, trusler, negative kommentarer om eksempelvis utseende, og fysiske krenkelser som slag, dytting, biting, kloring og sparking. Gjentatt erting på en ubehagelig eller sårende måte er også mobbing.
- Utestenging: noen blir nesten alltid holdt utenfor en gruppe eller en klasse.
- Vold: noen bruker fysisk makt for å skade andre.
- Rasisme: noen blir forskjellsbehandlet eller plaget fordi de har en annen hudfarge eller snakker et annet språk.
- Diskriminering: en person blir dårlig behandlet eller trakassert for eksempel på grunn av kjønn, funksjonsevne, tro, hudfarge eller opphav.
- Digital mobbing: mobbing på mobiltelefon og nett.

- Begrepet «toleransevindu» er en beskrivelse av hvor godt en person tåler sine egne følelser. Begrepet toleransevinduet refererer til det spennet av aktivering som er optimalt for et individ – ikke for høyt og ikke for lavt (Siegel, 2012). Barn har ulike erfaringer og forutsetninger, og følgelig også ulik toleranse for egne følelser. Når

man er innenfor sitt toleransevindu innebærer dette at man fungerer normalt emosjonelt. I denne tilstanden kan man ta til seg og respondere på informasjon på en adekvat måte.

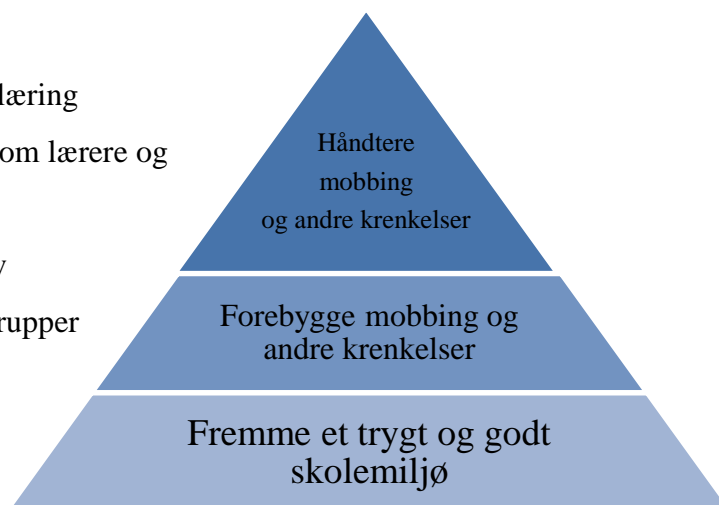
Elevens opplevelse er det viktigste

Uavhengig av definisjonene av mobbing og krenkelser, er det elevens subjektive opplevelse av skolemiljøet som er grunnlag for at skolen skal ta saken på alvor. Alle elever og foreldre skal oppleve at de blir lyttet til, tatt på alvor og får hjelp når de er i vansker.

5. FREMME ET TRYGT OG GODT MILJØ

Et trygt og godt skolemiljø verner mot mobbing og andre krenkelser. En forutsetning for å kunne skape et trygt og godt skolemiljø, er et kontinuerlig og systematisk forebyggende arbeid med felles fokus og tilnærming. Det er flere faktorer som fremmer og sikrer dette:

- God ledelse, organisasjon og kultur for læring
- Positive relasjoner blant lærere, og mellom lærere og ledelse
- Positive relasjoner mellom lærer og elev
- De voksnes evner til å lede klasser og grupper
- Positive relasjoner blant elevene
- Samarbeid med foreldrene

6. FOREBYGGE AT ELEVER BLIR UTSATT FOR KRENKENDE ORD OG HANDLINGER

Skolene har tiltak individuelt, på klassenivå og fellestiltak for å sikre et godt psykososialt miljø. Forebyggende arbeid handler om å minske risikoen for at mobbing og krenkelser skal skje. Det er spesielt viktig at skolene har proaktive voksne som fanger opp negative atferdsmønstre og krenkelser før den negative atferden får etablert seg.

I Sør-Aurdal kommune skal alle jobbe forebyggende etter denne planen:

Form for kartlegging	Når	Ansvarlig for oppfølging
Inspeksjonsordning med tydelige ansvarsbeskrivelser	Hver dag	Rektor/alle ansatte
Trinnets/gruppa sitt sosiale miljø er tema på møtene	Hver uke	Kontaktlærer
Klassemiljøundersøkelse (sosiogram) skal gjennomføres ved behov. Kontaktlærer rapporterer funn og tiltak til rektor som avgjør eventuell videre oppfølging.	Ved behov	Kontaktlærer/rektor
Elevenes sosiale miljø er tema ved foreldremøter minst to ganger i året.	Høst og vår	Kontaktlærer
Utviklingssamtaler minst to ganger i året der elevene svarer på spørsmål om trivsel, krenkelser og mobbing. Dersom kjennskap/mistanke til at en elev ikke har et trygt og godt miljø, skal rektor varsles. Rektor avgjør videre oppfølging.	Høst og vår	Kontaktlærer/rektor
Gjennomføring av elevundersøkelse for alle elevene. Resultatene analyseres i personalet, på team, i elevrådet og SU.	Høst	Rektor/Kontaktlærer
Elevrådet tematiserer trivsel, mobbing og krenkelser som felles tema to ganger i året.	Høst og vår	Elevrådskontakt

En viktig del av det forebyggende arbeidet handler om å bevisstgjøre barn og unge om hva mobbing og andre krenkelser er, at de har rett til å ha det trygt og godt på skolen og at de har rett til å bli tatt på alvor når de ikke har det bra. Dette skal bidra til at det er trygt å si ifra. En del krenkelser foregår på fritiden. Mobbing ved hjelp av mobiltelefon og på nett foregår mest utenfor skoletid, men kan likevel påvirke hvordan eleven har det på skolen. Det er viktig at foresatte involveres i det forebyggende arbeidet mot digital mobbing. Skole-hjem-samarbeid med fokus på eksempelvis aldersgrenser, nettvett, digital dømmekraft og felles spilleregler, kan være med å forebygge digitale krenkelser. Samarbeid med andre instanser som helsetjeneste og politi, kan også være aktuelt i det forebyggende arbeidet.

Eksempel på tiltak i klassene:

- Hemmelig venn/lekevenn: alle elevene får en hemmelig venn/lekevenn for å tilrettelegge for positive handlinger og ytringer.
- Hva er en god venn? Elevene kommer med sine tanker i klassene og velger de tre viktigste.
- På fellessamling blir tankene skrevet ned på en plakat som vi henges opp.
- Samtaletur: elev går tur sammen med en annen elev. Lærer styrer hvem som går sammen. Hensikten er å bli bedre kjent.
- Positivt klassemiljø: elevene trekker navnet til en i klassen/gruppa. Til denne skal det skrives en positiv melding. Lappene blir samlet inn, elevene får etter en stund et ark med seg hjem der de positive meldingene er skrevet ned.
- Lekegrupper.
- Samtale med helsesøster.
- Ved bekymring/ mistanke om at noen ikke har det greit i klassen, kan sosiogram benyttes. Kontaktlærer rapporterer funn og tiltak til rektor som avgjør eventuell videre oppfølging.
- Skrive avtale om at hver enkelt elev i klassen skal gjøre hva de kan for ikke å bidra til mobbing og utestenging av elever, og si ifra dersom de ser noen blir plaget
- Klasseaktiviteter i regi av foresatte (FAU): foresatte arrangerer minimum to ganger per skoleår aktivitet for alle i klassen.
- Elevsamtaler: spørre elevene hvem de har vært hjemme hos/ hvem de gjerne vil sitte sammen med etc. for å avdekke det sosiale samspillet i klassen
- Lærere er bevisste når det gjelder gruppeinndeling, hvem som skal sitte sammen etc., eller støtter elevene dersom de skal dele inn lag/ grupper selv
- Mobilfri skole.
- Målbevisst arbeid for å lære elevene god nettbruk. Kunnskap om personvern og hva de kan gjøre for å stoppe digital mobbing.

Andre skoletiltak:

- Vennskapsuke
- Klassens time (klassemøter) der en jobbar med bevisstgjøring og kunnskap om mobbing. Hva er mobbing og krenkelser? Hva kan det gjøre med et barn? Hva skal de

gjøre dersom de ser noen blir krenket eller mobbet? Kunnskap om ulike roller som for eksempel medløper eller tilskuer. Mot til å være uenig og å hjelpe andre.

- Fadderordning for 1. klasse
- Fellessamlinger/fellesmøter
- Temadager/turer i aldersblanda grupper: Juleverksted, skidag, høsttur, kor og korps, matematikkdag, påskelunsj, idrettsdag og sommeravslutning.
- Samarbeid: Lærer styrer hvem elevene samarbeider med, og hvem de sitter ved siden av i klassen.
- Laginndeling: i lagspill (om det er friminutt/FYSAK eller time) er det en voksen som deler inn i lag.
- Utdeling av bursdagsinvitasjoner skal kun skje på skolen dersom alle elevene i en klasse eller alle gutter/jenter får invitasjon.
- Plan for Psykisk helse
- Dialogspill

Lista er ikke uttømmende.

7. HÅNTERE MOBBING OG ANDRE KRENKELSER

7.1 Aktivitetsplikt

Alle tilsatte ved skolene har aktivitetsplikt for å hindre krenkelsers og mobbing.

Aktivitetsplikten gjelder for alle ansatte og trer inn når en ansatt får mistanke eller kunnskap om at en elev blir utsatt for krenkende ord eller handlinger. Aktivitetsplikten trer også inn dersom den ansatte er i tvil (vedlegg 5).

Den ansatte skal:

- Ta mistanken på alvor
- Gripe inn og stopp atferd og snarest mulig undersøke saken
- Varsle ledelsen

7.2 Avdekke

Det skal være en svært lav terskel for å undersøke en mistanke om krenking og mobbing. Ofte kan mistanken ha bygd seg opp over tid som en følelse av at noe er galt, eller som et resultat av en rekke større og mindre hendelser som til sammen danner et mønster. Hvis en elev sier

ifra at vedkommende ikke har det bra, skal skolen alltid undersøke hva som ligger bak elevens opplevelse av skolemiljøet - aktivitetsplikt. Plikten til å undersøke betyr at skolen skal undersøke elevens opplevelse av skolemiljøet. Skolen skal ikke skaffe og vurdere bevis for eller mot at eleven er blitt krenket eller mobbet, men undersøkelsen skal ha som formål å få fram fakta om situasjonen og hva som påvirker den. Skolen må ta hensyn til hver enkelt elevs tålegrense/toleransevidu, og sørge for at vedkommende opplever å bli tatt på alvor.

Alle tilsatte ved skolen skal muntlig eller skriftlig melde til rektor dersom de mistenker at noen elever opplever krenkende ord og/eller handlinger. Selv om situasjonen kan løses innenfor klassen/gruppa, skal den bringes videre til rektor.

I avdekkingsarbeidet skal skolen sikre at elevens subjektive opplevelse kommer fram og at tiltak blir satt i gang så fort som mulig. Det er viktig at eleven og foreldrene får en skriftlig melding om at avdekkingsarbeidet er iverksett og at de orienteres om hva som vil skje framover.

- Årlig undersøkelse av mobbeomfang gjennom elevundersøkelse.
- Fokus på vennskap, trivsel og det psykososiale miljøet i de individuelle samtalen med elevene, i foreldresamtaler og på foreldremøter.
- Mens elevsamtaler, foreldresamtaler og foreldremøter kan gi indikasjoner på hva som bør undersøkes nærmere, er systematisk observasjon det som til slutt kan gi svar på hva som faktisk skjer. Systematisk observasjon handler om planmessig å observere med ører og øyne hva som foregår i en elevgruppe. Det dreier seg om å se, lytte og skrive ned hvordan elevene snakker til og om hverandre, hvilke signal de gir hverandre og hvordan de samhandler med hverandre.
- Gode tilsynsordninger i friminutt og når bussene kommer og reiser. Alle voksne skal bruke gule vester når de har inspeksjon.
- Jevnlig dialog med hjemmet: skolen er forplikta til å ha en jevnlig dialog med hjemmet dersom det oppstår situasjoner i skoletida eller på SFO som lærere eller assistenter mener hjemmet må orienteres om.

Hvilke verktøy og grad av systematikk som er nødvendig, vil variere fra sak til sak, men avdekkingsarbeidet skal gjøres snarest mulig. En mistanke om mobbing vil som regel kreve flere og mer grundige undersøkelser enn en enkelt krenking. Ved mistanke om mobbing kan en sjekklister være hensiktsmessig å bruke (vedlegg 5).

Når voksne krenker

Dersom en ansatt med ord eller handlinger trakasserer eller mobber enkeltelever eller grupper av elever, skal rektor sørge for at oppførselen opphører umiddelbart og behandle saken som en personalsak.

7.3 Stoppe og håndtere

Opplæringsloven gir elevene rett til et trygt og godt skolemiljø, samt til å få gjenopprettet det gode skolemiljøet dersom retten ikke er oppfylt. Saker knyttet til skolemiljøet, skal behandles raskt og prioriteres av rektor. Når saken er undersøkt, skal skolen lage en skriftlig plan med tiltak for arbeidet.

Tiltakene skal utarbeides i samråd med eleven selv og elevens foreldre. I tiltaksplanen skal det komme tydelig fram at barnet har blitt hørt og at det barnet sier er blitt vektlagt. Selv om det er fremmet forslag til konkrete tiltak, er ikke skolen forpliktet til å møte disse. Skolen skal uavhengig vurdere hvilke tiltak som kan sikre retten til at et trygt og godt skolemiljø blir dekt.

Skolen, eleven og foreldrene må bli enige om hvor lang tid tiltakene skal prøves ut før de evaluerer situasjonen. Det skal settes en dato for evaluering av tiltakene. Skolen må dokumentere hva som blir gjort for å oppfylle aktivitetsplikten (§ 9 A-4) og skal bruke mal for tiltaksplan (vedlegg 15).

Tiltakene kan utformes på ulike nivå. Ofte vil det være tiltak både overfor de sentrale aktørene og hele elevgruppa samtidig.

Individnivå kan være: daglige/jevnlige samtaler, observasjon, tilsyn av voksen, økt kontakt med hjemmet.

Gruppenivå kan være: spesielt fokus på elevgruppa en periode, hensiktsmessig plassering i klasserommet, etablering av lekegrupper, skape arena for hyggelige opplevelser i små grupper, trening av sosial kompetanse, voksen til stede i overgangssituasjoner, tydelige strukturer i klasserommet.

Systemnivå kan være: etablering av nye regler, omorganisering av skoledagen, økt voksentetthet, økt inspeksjon eller holdningsarbeid.

Den enkelte skole skal ha følgende rutiner for håndtering av saker der elever blir utsatt for krenkende ord eller handlinger:

- **Varsling:**
Rektor og kontaktlærer blir varslet straks når krenkende ord og/eller handlinger er oppdaget (vedlegg 6)

- **Klargjøring:**
Kontaktlærer, andre lærere, assistenter og rektor klargjør hva krenkende ord og/eller handlinger går ut på gjennom undersøkelser, elevsamtaler og observasjon (vedlegg 7-13).

- **Samtale:**
 - Rektor, kontaktlærer og ev. assistent har samtale med den som er blitt plaget for å skaffe ytterligere informasjon og gi støtte (vedlegg 14).
 - Rektor og kontaktlærer har samtale med foreldrene til den som er plaget.
 - Rektor, kontaktlærer og ev. assistent har samtale med den som mobber (vedlegg 14).
 - Dersom det er flere det skal snakkes med, er det viktig å ha samtale med en og en om gangen uten at de får samkjørt seg. Hensikten med samtalen er å gi beskjed om at mobbingen er uakseptabel og må stoppe med det samme.
 - Inviter til samarbeid for å få slutt på mobbingen, gjør avtaler om hva som skal skje og sett opp ny samtale. Det kan være vanskelig for den som mobber å endre atferd alene. Til dette arbeidet trenger han/hun hjelp og støtte fra andre, først og fremst i form av positiv oppmerksomhet.
 - Skolen må lage en plan for hvordan de skal hjelpe han/henne. Planen skal skissere tiltak som blir satt i verk og hvordan disse skal følges opp.
 - Alle forsøk på å dominere og manipulere andre, gjennom for eksempel små blikk eller kommentarer, skal slås ned på og stoppes med det samme.
 - Planen må også vise hvilke konsekvenser og sanksjoner negativ atferd skal få. Disse må gjøres kjent for mobber og foreldre.
 - Rektor og kontaktlærer har samtale med foreldrene til den/de som har mobbet.

- **Tiltaksplan:**
Rektor skal sammen med kontaktlærer skrive en tiltaksplan når det er oppdaget mobbing. Foreldrene kan også be om at skolen gjør noe. Da må det også skrives en tiltaksplan. Tiltak må ikke være hjemlet i ordensreglementet (vedlegg 15).

- **Sanksjoner og dokumentasjon:**

Sett inn sanksjoner som for eksempel å ikke få delta på aktiviteter og sammenhenger eleven oppfatter som positive, gå sammen med en voksen i friminutt/FYSAK, bli holdt inne i friminutt/FYSAK (for å holde avstand mellom mobber og den som blir mobbet), krisetimeplan (plasseres i annen klasse eller rom for en periode). Sanksjonene skal være i tråd med ordensreglementet og skal dokumenteres.

- **Oppfølging:**

Mobbesituasjonen skal følges opp helt til den har stoppet. Etter en tid skal ledelsen og kontaktlærer ha samtale med den som ble plaget og mobber/den som mobbet. Dette skal ikke gjøres for tidlig. Det tar tid å komme over alvorlige krenkelser.

Dersom den krenkende atferden ikke stopper, skal andre eksterne parter inn i saken, for eksempel PPT, psykisk helse, barnevernstjenesten, politiet eller konfliktrådet.

8. KLAGERETT

Dersom en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø, kan eleven eller foreldrene melde saken til Fylkesmannen etter at saken er tatt opp med rektor. Fylkesmannen avgjør om aktivitetsplikten til skolen etter §§9 A-4 og 9 A-5 er oppfylt.

9. ARBEID I SAMARBEIDSUTVALG (SU)

Ved den enkelte skole skal trivsel, skolemiljø og klassemiljø være tema på alle møter i samarbeidsutvalget (SU). I SU skal elevene, foreldrenes arbeidsutvalg i skole og barnehage, de ansatte, rektor og kommunen være representert. SU kan utgjøre et skolemiljøutvalg. Når samarbeidsutvalget fungerer som skolemiljøutvalg, må det oppnevnes tilleggs representanter for elevene og foreldrene, slik at de samlet får flertall.

Elevrepresentantene skal ikke være til stede når saker som er underlagt lovfestet taushetsplikt, blir behandlet i skolemiljøutvalget.

Skolemiljøutvalget skal medvirke til at skolen, de ansatte, elevene og foreldrene tar aktivt del i arbeidet for å skape et godt skolemiljø. Skolemiljøutvalget har rett til å uttale seg i alle saker som omhandler skolemiljøet, jf. Kap.9a.